

- Вып. 1-6 / М. Пляниоль; Пер. и предисл.: Гартман В.Ю. - Петровск: Изд. тип. С. Панского, 1911. - 1010 с.*
11. Вагацума С. *Гражданское право Японии: в 2-х книгах / Сакаэ Вагацума, Тору Ариидзуми; под ред.: Р. О. Халфина; пер. с японского: В. В. Батуренко. - М.: Прогресс, 1983. - Кн. 2. - 334 с.*
12. Сарбаш С.В. *Обязательства с множественностью лиц и особенности их исполнения / С.В. Сарбаш - М.: Статут, 2004. — 112 с.*
13. Толстой В.С. *Исполнение обязательств / В.С. Толстой - М.: «Юрид. Лит.», 1973. - 208 с.*
14. Шершеневич Г.Ф. *Учебник русского гражданского права. Т. 2 / Габриэль Фёдорович Шершеневич; Науч. ред.: Ем В.С. - М.: Статут, 2005. - 462 с.*

Трут Д.В. Часткові зобов'язання як різновид цивільно-правових зобов'язань з множинністю осіб

Проведено дослідження щодо визначення поняття, ознак, сутності часткових зобов'язань як різновиду цивільно-правових зобов'язань з множинністю осіб.

Ключові слова: часткові зобов'язання; часткові боржники та/або кредитори; нерівність часток; строк позовної давності; відповідальність.

Трут Д.В. Долевые обязательства как разновидность гражданско-правовых обязательств с множественностью лиц

Проведено исследование определения понятия, характеристики, сути частичных обязательств как разновидности гражданско-правовых обязательств с множественностью лиц.

Ключевые слова: долевые обязательства, долевые должники и/либо кредиторы; неравенство долей; срок исковой давности; ответственность.

Dmytro T.V. Partial obligations as a kind of civil obligations with multiplicity of persons

A research of the definition of concept, features, nature of partial obligations as a kind of civil obligations with multiplicity of persons.

Keywords: partial obligation; partial debtors and/or creditors; inequality of parts; period of limitation; liability

Федюк Л.В.

ПОНЯТТЯ НАЙМЕНУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ

УДК 347.121.2

Щоб дати визначення поняттю «найменування», слід звернутися до наукових джерел з цивілістики. За дослідженнями вче-

них, найменуванням юридичної особи є словесне позначення, яке містить вказівку на організаційно-правову форму юридичної особи і зазначене в її засновницьких документах, індивідуалізує конкретну юридичну особу серед інших учасників цивільних відносин [1, с.47].

Щодо найменування юридичної особи, можна з повною мірою впевненості стверджувати про наявність взаємозв'язку його з діловою репутацією організації як оцінки професійних якостей юридичної особи. Будучи візитною карточкою юридичної особи, найменування нерозривно пов'язане із самою особою його носія, тобто юридичною особою. Під цим ім'ям юридична особа вчиняє правочини та інші юридичні дії, несе юридичну відповідальність і здійснює свої права та обов'язки, рекламує і реалізує свою продукцію. Необхідно погодитися з думкою тих, які вказують, що найменування, що стало популярним у споживачів і користується довірою у ділових партнерів, приносить комерційній юридичній особі не тільки чимало дивідендів, але і заслужену повагу в суспільстві і визнання його заслуг [2].

В науці цивільного права зустрічається наявність деяких вимог (ознак), що пред'являються до найменування: істинність найменування, винятковість найменування, сталість (незмінність) найменування [3].

Істинність найменування зводиться насамперед до того, що воно, індивідуалізуючи конкретну юридичну особу, надає третім особам деяку інформацію. При цьому такі відомості повинні відповідати реальному організаційно-правовому положенню організації. У зв'язку з цим у найменуванні юридичної особи повинна бути вказана його організаційно-правова форма, а у випадках передбачених законом і інші характеристики організації та її діяльність.

В законі дефініція найменування відсутня, він тільки вказує, що найменування містить інформацію про організаційно-правову форму та про характер діяльності (ст.90 Цивільного кодексу України). Проте, не всі юридичні особи повинні містити в найменуванні вказівку на організаційно-правову форму.

Так, згідно вимог щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу, затверджених Наказом Міністерства юстиції України, цього не повинні містити найменування органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів влади АРК, державних, комунальних організацій, закладів, установ. Але всі без виключення юридичні особи мають назву, яка може складатися з власної назви юридичної особи, може містити інформацію щодо мети діяльності, виду, способу утворення, залежності юридичної особи та інших відомостей[4].

На практиці учасники цивільного обороту в першу чергу звертають увагу не на організаційно-правову форму, а на власну назву організації, оскільки саме воно несе основне змістове навантаження. У найменуванні захисту насамперед підлягають такі елементи як словесний (семантичний) і звучання (фонетичний). Вони можуть захищатися як сукупно, так і окремо. Наприклад, назви фінського виробника побутової техніки «ASKO» та страхової компанії «АСКО» пишуться по-різному, а звучать однаково[5]. У межах вузького географічного району можливо дублювання найменувань в силу поширеного використання у власних назвах однакових складових (наприклад, «інформ», «інвест») або слів, різних за написанням, але по звучанню досить схожих (наприклад, «Дріада» і «Тріада», «Бриз» та «Приз»). Звичайно ж, новизну найменування не можна трактувати в тому ж аспекті як щодо об'єктів інтелектуальної власності, таких як винахід, промисловий зразок, корисна модель, товарний знак. Абсолютна новизна, оригінальність найменування в даному випадку неможливі і не передбачаються чинним законодавством.

На практиці зустрічається дуже багато схожих найменувань юридичних осіб. На початку 90-х років різко збільшилась кількість юридичних осіб, що породило велику кількість тотожних або схожих найменувань, оскільки державна реєстрація більшості з них здійснювалася на місцевому рівні. В якості ще однієї причини можна вказати відсутність повної інформації про найменування зареєстрованих юридичних осіб, через відсутність їх єдиного реєстру, проте на сьогодні ситуація змінилася. Сформо-

вана база даних Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (www.drsu.gov.ua). Ми бачимо, що є багато схожих найменувань, наприклад, виробничо-комерційна компанія «АРС» і товариство з обмеженою відповідальністю «АРС». Проте вони не є тотожними, оскільки крім однакової назви найменування складають різні організаційно-правові форми. Вважаємо, що слід розробити більш вузький перелік юридичних осіб, які мають однакові назви та повідомити їх про існування схожих найменувань, щоб вирішити питання схожості назв. Проте вирішувати проблему вони можуть лише за власним бажанням, маючи право перереєструвати юридичну особу, вирішити спір між собою чи з'ясувати пріоритетність в судовому порядку. Але, на нашу думку, далеко не всі юридичні особи будуть з'ясовувати стосунки в суді відносно первинності власних найменувань, оскільки вони зареєстровані згідно законодавства.

Видається, що для вирішення питання про тотожність або ступеня подібності фірмових найменувань слід використовувати не один єдиний критерій, а їх сукупність. Аналіз існуючих в літературі з цього приводу думок дозволяє вибудувати таку систему критеріїв: організаційно-правова форма; предмет діяльності організації. Якщо при наявності спору між юридичними особами буде встановлено, що сфери їх підприємницької діяльності достатньо далекі один від одного і не перетинаються, це означає, що вони обслуговують різний контингент споживачів і прямої конкуренції тут бути не може; територіальна сфера діяльності юридичної особи. Так, інтереси організацій, що мають подібні найменування, можуть не перетинатися, якщо території їх підприємницької діяльності досить віддалені один від одного; ступінь популярності юридичної особи серед споживачів і підприємницьких кіл. Даний фактор відіграє важливу роль у вирішенні спорів про винятковість прав на найменування. Тож питання про подібність найменувань має вирішуватися в кожному конкретному випадку з урахуванням всіх фактичних обставин, включаючи розглянуті вище фактори [1, с.55].

Повертаючись до вимог написання найменувань юридичних осіб, слід також сказати, що забороняється використовувати в найменуваннях юридичних осіб приватного права найменування органів державної влади або органів місцевого самоврядування, похідних від цих найменувань, історичних державних найменувань, перелік яких установлюється Кабінетом Міністрів України. Законами України може заборонятися використання певних термінів чи аббревіатур [4,п.1].

Найменування окремих юридичних осіб можуть мати свої особливості. Так, найменування установи має містити інформацію про характер її діяльності, найменування комунальних підприємств, державних та комунальних організацій (закладів, установ), дочірніх підприємств, підприємств споживчої кооперації та підприємств об'єднань громадян або релігійних організацій можуть містити інформацію про засновника цієї юридичної особи. Слово «національний» використовується у найменуванні закладів (установ) України гуманітарної сфери, які набувають статусу національного [6].

Що стосується товариства, то його найменування не може вказувати на належність до відповідних міністерств, інших центральних органів виконавчої влади і громадських організацій. Найменування повного товариства має містити імена (найменування) всіх його учасників, слова «повне товариство» або містити ім'я (найменування) одного чи кількох учасників з доданням слів «і компанія», а також слова «повне товариство». Найменування командитного товариства має містити імена (найменування) всіх повних учасників, слова «командитне товариство» або містити ім'я (найменування) хоча б одного повного учасника з доданням слів «і компанія», а також слова «командитне товариство» [4,п.2].

Підприємства, установи та організації не мають права використовувати у своїх найменуваннях термін «кредитна спілка» і не підлягають державній реєстрації під найменуваннями, які включають цей термін, якщо вони створені в іншому порядку, ніж це передбачено законом [7].

Що стосується таких юридичних осіб як банк, то його найменування має містити слово «банк», а також вказівку на організаційно-правову форму. Слово «банк» та похідні від нього дозволяється використовувати у назві лише тим юридичним особам, які зареєстровані Національним банком України як банк і мають банківську ліцензію. Виняток становлять міжнародні організації, що діють на території України відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та законодавства України. Не дозволяється використовувати для найменування банку назву, яка повторює вже існуючу назву іншого банку або вводить в оману щодо видів діяльності, які здійснює банк. Вживання у найменуванні банку слів Україна, державний, центральний та національний можливе лише за згодою Національного банку України. Відокремлений підрозділ банку використовує найменування лише того банку, відокремленим підрозділом якого він є. До назви відокремленого підрозділу банку може додаватися найменування місцезнаходження відокремленого підрозділу [4,п.2].

Найменування пенсійного фонду має містити вказівку на вид фонду, словосполучення «недержавний пенсійний фонд» чи просто «пенсійний фонд» та повинно відрізнятися від найменувань будь-яких інших пенсійних фондів, створених на території України. «Недержавний пенсійний фонд», «пенсійний фонд» можуть використовуватись Пенсійним фондом України, його органами, а також підприємствами, установами й організаціями, що перебувають в управлінні Фонду у назвах юридичних осіб, що створюються відповідно до закону [8].

У назві корпоративного інвестиційного фонду зазначаються словосполучення «корпоративний інвестиційний фонд» та тип і вид фонду. Якщо фонд є венчурним, це відображається у його назві. Словосполучення «корпоративний інвестиційний фонд», «пайовий інвестиційний фонд» та похідні від них можуть використовуватись лише у назвах відповідних інститутів спільного інвестування, що створені згідно з законом [9].

Назва «торгово-промислова палата» та утворені на її основі словосполучення можуть використовуватися лише стосовно організацій, створених відповідно до закону, а інші організації не мають права використовувати в назвах сполучення «торгово-промислова палата», «торгова палата» чи «промислова палата» [10].

Найменування асоціацій органів місцевого самоврядування та їх добровільних об'єднань складається з загальної та індивідуальної частин. Загальна частина найменування містить слово «асоціація» чи те, яким позначається добровільне об'єднання асоціацій, та має відтворювати статус асоціації. Індивідуальна частина найменування має відрізнитися від найменувань уже зареєстрованих в установленому порядку асоціацій, а індивідуальна частина найменування всеукраїнської асоціації має містити назву територіального рівня органів місцевого самоврядування, які об'єднує ця асоціація [4,п.2.12].

У назві юридичної особи слова «страховик», «страхова компанія», «страхова організація» та похідні від них дозволяється використовувати лише тим, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності. У назві страховика використання слів «державна», «національна» або похідних від них дозволяється лише за умови, що єдиним власником такого страховика є держава [4,п.2.13].

Назва об'єднання громадян повинна складатися з загальної та індивідуальної частин. Загальні назви, такі як партія, рух, конгрес, союз, спілка, об'єднання, фонд, фундація, асоціація, товариство тощо, можуть бути однаковими в різних об'єднань громадян. Індивідуальна назва є обов'язковою і повинна бути суттєво відмінною від індивідуальних назв зареєстрованих в установленому порядку об'єднань громадян з такою самою загальною назвою. Обласні, міські, районні організації, первинні осередки політичної партії та інші структурні утворення, передбачені статутом партії, використовують назву політичної партії з доповненнями, які визначають їх місце в організаційній структурі політичної партії [4,п.2]. Визначення «профспілка» чи похідні від нього мо-

жуть використовувати у своєму найменуванні лише ті організації, які діють на підставі закону [11].

Стосовно правил написання найменування юридичної особи, то назва юридичної особи береться у лапки та зазначається безпосередньо після організаційно-правової форми суб'єкта господарювання (крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів влади Автономної Республіки Крим, державних, комунальних організацій, закладів, установ). Використання лапок у найменуванні юридичної особи не є ознакою для визначення тотожності найменувань. При написанні найменування юридичної особи використовуються: літери українського алфавіту - при написанні найменування українською мовою; літери латинського алфавіту - при написанні найменування англійською мовою; розділові знаки та символи; арабські та римські цифри [4, п.3].

Таким чином, найменування можна визначити як словесне, істинне, виключне та незмінне позначення юридичної особи, яке містить вказівку на її організаційно-правову форму, інколи й характер діяльності що індивідуалізує юридичну особу серед учасників цивільних правовідносин, не порушуючи при цьому права і законні інтереси інших осіб.

1. Дмитриев В.А. Гражданско-правовая индивидуализация юридических лиц и результатов их деятельности: Дисс. ... канд.юр.наук: 12.00.03. / Уральская государственная юридическая академия. – Екатеринбург, 2003. – 210с.
2. Меггс П.Б., Сергеев А.П. Интеллектуальная собственность. – М.: Юрист, 2002. - 400 с.
3. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации. – М.: «Тейс», 1996. – 704 с.
4. Про затвердження Вимог щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу: Наказ Міністерства юстиції України від 5.03.2012, № 368/5. // Офіційний Вісник України. - 2005. - №45 від 23.11.2005, ст. 2850.
5. Дедиков С.В. Фирменное наименование. // Финансовая газета. – 1997. - №37.

6. Про Положення про національний заклад (установу) України: Указом Президента України від 16.06.95, № 451. // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/451/95>
7. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001, № 2908-III. / Відомості Верховної Ради України. - 2002, № 15. - ст.101.
8. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003, № 1057-IV. / Відомості Верховної Ради України, 2003, № 47-48. - ст.372.
9. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України від 15.03.2001, № 2299-III. / Відомості Верховної Ради України. - 2001, №21. - ст.103.
10. Про торгово-промислові палати в Україні: Закон України від 02.12.1997. - № 671/97-ВР. / Відомості Верховної Ради України. - 1998, №13. - ст.52.
11. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15.09.1999, № 1045-XIV. / Відомості Верховної Ради України. - 1999, № 45. - ст.397.

Федюк Л.В. Поняття найменування юридичної особи

Наукова стаття присвячена дослідженню поняття найменування на основі аналізу законодавства та наукових праць. Визначення найменування юридичної особи дається на основі ознак та аналізу реквізитів, що можуть чи повинні входити до найменування.

Ключові слова: юридична особа, найменування.

Федюк Л.В. Понятие наименования юридического лица

Научная статья посвящена исследованию понятия наименования на основе анализа законодательства и научных трудов. Определения наименования юридического лица дается на основе признаков и анализа реквизитов, которые могут или должны входить в наименования.

Ключевые слова: юридическое лицо, наименование.

Fedyuk L.V. The concept of legal entity name

Scientific article is devoted to the study of the concept of name based on the analysis of legislation and publications. Determining the legal entity name is given on the basis of evidence and analysis of the details that may or must be in the name.

Key words: legal entity, name.